

Asia: VN/4507/2021

Lausuntopyyntö työryhmän luonnoksesta maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmaksi (MISU)

Lausunnonantajan lausunto

1. Onko ehdotettu maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman toimenpidekokonaisuus tasapainoinen, vaikuttava ja toteuttamiskelpoinen?

Akava pitää hyvänä, että maankäyttösektorille on viimein tehty oma ilmastosuunnitelma. Akavalla ei ole riittävää tietopohjaa tunnistaa, saavutetaanko suunnitelmissa olevilla toimenpiteillä maankäyttösektorille asetetut tavoitteet. Akava kuitenkin korostaa, että hallitus on EU:n asettamissa tavoitteissa tuonut esiin mahdollisuuden hyödyntää maankäyttösektorin joustoja pienentäessään taakanjakosektorille asetettuja päästövähennystavoitteita. Tämä lisää painetta sille, että maankäyttösektorin toimet ovat riittävät. Akavan näkemyksen mukaan keskeistä maankäyttösektorille on se, että puurakentamisen tuotteiden osuutta ja puutuotteiden valmistuksen sekä käytön materiaalitehokkuutta pystytään lisäämään metsäteollisuuden tuotannossa. Suunnitelmassa on esitetty puunkäytön edistämistä ja tässä yhteydessä on pidettävä huoli, etteivät hiilinielut vähene. Tämä toteutuu varmimmin lisäämällä Suomen metsien kasvua. Puuta raaka-aineena tulisi käyttää erityisesti korkean jalostusasteen tuotteisiin tuottavuuden parantamiseksi. Uusien korkean jalostusasteen tuotteiden skaalautuminen tuotantoon varmistetaan nostamalla TKI-panostuksia. Myös turvemaiden merkittävät päästövähennysmahdollisuudet tulee hyödyntää ottaen kuitenkin huomioon lyhyen aikavälin huoltovarmuustarpeet.

Eu:n vihreän kasvun aikaansaamiseksi on ns. vihreä siirtymä tehtävä niin, että ilmastotoimet ja luonnon monimuotoisuutta edistävät toimet kytketään yhteen (Green deal + Fit 55). Tämä kestävyys siirtymä tarvitsee tuekseen osaamista vahvistavia toimia sekä uusia kumppanuus- ja yhteistyöverkostoja toimialarajat ylittävästi. MISU esittää tärkeitä toimenpiteitä, mutta toteutuakseen on osaamis pohjaa arvioitava ja osaamista tuettava, jotta kestävä kehitys jalkautuu yhteiskunnan eri toimijoille mahdollisimman oikeudenmukaisesti. Toimenpidekokonaisuuteen on kytkettävä valtiolliset, maakuntien, kuntien ja yksityiset toimijat sekä kansalaisyhteiskunnan tuki, jotta toteuttamisen resursointi vahvistaa olemassaolevan osaamisen hyödyntämistä ja uusien toimenpiteiden pilotointia ja kokeilemista paikallistasolla, jotta yhdessä oppiminen vahvistuu.

2. Toimeenpanon näkökulmasta maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmassa hyväksyttävyyys ja oikeudenmukaisuus ovat tärkeitä. Arvioi niiden toteutumista suunnitelmassa.

Akavan näkemyksen mukaan maankäyttösektorin ilmastotoimien tulisi kannustaa toimijoita hiilensidontaan, ja tähän tulisi luoda taloudelliset kannustimet. Lisäksi maanviljelijöillä tulee olla riittävät positiiviset kannusteet toteuttaa ilmastotoimia. Tämän vuoksi on tärkeää löytää maataloustukijärjestelmään elementtejä, joiden avulla ilmastokestävyyden kannalta haitallisia tukia olisi mahdollista suunnata uudestaan siten, että ne edistäisivät maanviljelyn ilmastotoimia. Onnistuessaan ilmastomuutoksen torjuntatoimet voisivat parantaa alan kannattavuutta ja omavaraisuutta, kun riippuvuus maailmanmarkkinoilla hinnoiteltavista tuotteista vähenisi.

Muuttuvassa ilmastossa uusiutuvien luonnonvarojen kysyntä kasvaa. Kestävyysmurros tarkoittaa systeemistä uudenlaista ajattelua ja uudenlaisia tekemisen tapoja. Paikallisen innovaatiotoiminnan tuki on tärkeää tässä ajassa, jossa sää- ja ilmastoriskit lisääntyvät ja on samanaikaisesti tuettava ilmastomuutoksen hillintää, sopeutumista ja vahvistettava luonnon monimuotoisuutta, esimerkiksi monitavoitteisin luontopohjaisin ratkaisuin. Tarvitsemme lisää osaamisen vahvistamista eri toimialojen yli, jotta saamme uusia ekosysteemipalvelutuotteita ja alueellinen luonnonvarojen kestävä käyttö vahvistuu. Esimerkiksi peltometsäviljelyn erilaiset keinot vahvistavat sekä maa- että metsätalouden alueellista kestävyyttä sekä vesien suojelua ja paikallistaloutta.

3. Muuta huomioitavaa suunnitelmaluonnoksesta.

Vaihtoehtoisten proteiinin maailman markkina kasvaa nopeaa tahtia. Akavan näkemyksen mukaan Suomen kannattaisikin panostaa nykyistä enemmän vaihtoehtoisten proteiinien TK-toimintaan ja tuotantoon. Tämä jäi kuitenkin suunnitelmassa huomioimatta.

Ilmastomuutoksen torjuntatoimet muuttavat monien toimialojen rakenteita huomattavasti ja sen vuoksi on tärkeää tunnistaa erilaisia uudelleen kouluttamisen tarpeita. Myös ilmastomuutokseen sopeutuminen koskettaa useaa eri toimialaa, jonka vuoksi on tärkeää vahvistaa toimijoiden osaamista ilmastomuutoksen vaikutuksista ja niihin sopeutumisesta. Osaamisen kehittäminen voisi tapahtua mahdollisesti täydennyskoulutuksen tai tutkintoihin sisällytettävän opetuksen muodossa. Akava haluaa lisäksi nostaa esille eri toimijoiden välisen yhteistyön sekä vertaisryhmien merkityksen osaamisen sekä toimenpiteiden toteutumisen kannalta. Muutoksensietokyvyn eli resilienssin vahvistaminen tarvitsee eri toimialojen asiantuntijoiden ja käytännön toimijoiden välistä vuorovaikutusta, jotta eri toimialojen kestävyys vahvistuu ja kehitetään yhteistyössä uusia toimintatapoja.

Kohdassa 7.11.3. EU- ja kansanvälinen yhteistyö Akava esittää, että Suomi yhteistyössä muiden maiden kanssa suuntaa varoja ilmastomuutosta hillitseviin toimiin kehitysmaissa, kuten metsityksiin, peltometsäviljelyyn (agroforestry), metsäpalojen torjuntaan ja järkevän puunkäytön koulutukseen. Näillä toimilla merkitystä paitsi globaalissa ilmastomuutoksen hillinnässä myös kehitysmaiden asukkaiden elinolosuhteiden parantamisessa ja ilmastopakolaisuuden

vähentämisessä. Suomella on pitkä kokemus ja merkittävää osaamista tällaisesta kehitysyhteistyöstä.

Rekilä Piia
Akava ry